

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів

КАФЕДРА
ЕКОНОМІЧНОЇ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ
ГЕОГРАФІЇ

XI

міжнародна науково - практична
інтернет - конференція

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії**

**Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej**

**Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie
Wydział Nauk Społecznych**

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

**Матеріали XI Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
(м. Луцьк, 6–7 листопада 2025 р.)**

**Луцьк
2025**

УДК 911.3:30/33(082)
С 90

Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 3 від 29 жовтня 2025 р.)

Рецензенти:

Нємець Л. М. – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Матвійчук Л. Ю. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Луцького національного технічного університету

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали
С 90 XI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції / за ред. Ю. М. Барського та В. Й. Лажніка, м. Луцьк, 6–7 листопада 2025 р. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2025. 224 с.

ISBN 978-617-8279-73-8

У збірнику висвітлюються проблеми сучасної географічної та економічної науки, які були розглянуті на XI Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції. Розкриваються питання теорії та методології географічних досліджень, регіональних економічних студій, регіонального розвитку та просторового планування, освітніх технологій у географії та економіці, а також проблеми суспільно-географічних, природно-географічних, рекреаційно-туристських досліджень Волині та прилеглих територій.

Для широкого кола фахівців, які працюють у сфері географії, економіки, державного управління, освіти, рекреації та туризму, краєзнавства. Видання також буде корисним для вчителів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами регіональних досліджень.

УДК 911.3:30/33(082)

ISBN 978-617-8279-73-8

© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2025
© Колектив авторів, 2025

ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Інтерактивні технології – це методи та засоби навчання, що забезпечують активну взаємодію учнів та педагогів у процесі пізнання, залучають усіх учасників навчання до процесу обговорення, обміну інформацією та спільного вирішення завдань. В основі інтерактивних технологій лежить діалогічний підхід, спрямований на спонукання до активної діяльності, формування критичного мислення та здатності самостійно здобувати нові знання [3].

Завдяки інтерактивним технологіям учні можуть: аналізувати навчальну інформацію, творчо підходити до засвоєння матеріалу, що робить процес навчання більш доступним; формулювати власні думки, вміло їх висловлювати, аргументувати та вести дискусії; слухати інших, поважати альтернативні думки; моделювати різноманітні соціальні ситуації та збагачувати свій соціальний досвід через участь у різних життєвих обставинах; будувати конструктивні стосунки в групі, уникати конфліктів, вирішувати їх, шукати компроміси, а також прагнути до діалогу та консенсусу; розвивати навички проектної діяльності, самостійної роботи та виконання творчих завдань [1].

З появою інформаційно-комунікаційних технологій, інтерактивні методи отримали новий імпульс для розвитку. Завдяки інноваціям освітній процес став більш гнучким, доступним та персоналізованим. Сучасні інтерактивні засоби, як-от інтерактивні дошки, онлайн-платформи для навчання, віртуальні класи, мобільні застосунки та інші цифрові засоби, дають змогу учням і вчителям взаємодіяти в реальному часі, проводити обговорення, опитування, виконувати групові завдання й аналізувати результати безпосередньо під час занять.

Через інтерактивні технології навчання стає динамічнішим, оскільки включає живий обмін інформацією та ідеями між учнями, а також їх активну участь у практичних завданнях. У контексті освітніх технологій інтерактивність не лише підвищує мотивацію, а й сприяє кращому запам'ятовуванню матеріалу та розумінню його зв'язків.

Інтерактивні технології особливо актуальні для географічних дисциплін, де вивчення природних процесів, соціально-економічних умов та картографічного матеріалу потребує використання різних методів для результативного опанування знань. Вони дають змогу моделювати географічні процеси, проводити віртуальні екскурсії та залучати учнів до обговорення актуальних питань. Це дозволяє не тільки закріпити теоретичні знання, а й розвинути навички аналітичного та просторового мислення [2].

Сучасна система освіти в Україні постійно потребує впровадження інтерактивних педагогічних технологій, які сприяють суб'єкт-суб'єктній взаємодії та активізують освітню діяльність. Це потребує від педагогів здатності швидко адаптуватися у своїй професійній діяльності та впроваджувати новітні освітні технології. Освітняни повинні виявляти креативність, інноваційний підхід та готовність до змін у системі освіти. Майбутні фахівці повинні не лише володіти теоретичними знаннями своєї професії, а й якісно виконувати свої функції, проявляти нестандартне й креативне мислення, гнучкість уяви та фантазії. Вони повинні бути спроможними сприймати, розвивати й впроваджувати інноваційні та інтерактивні технології,

застосовуючи інтерактивний підхід у роботі з учнями, а також мати навички кооперації у команді, ефективно користуватися сучасним технічним обладнанням та новітніми технологічними засобами для організації своєї професійної діяльності.

Сучасні підходи до навчання акцентують увагу на активізації учнів у процесі навчання та формуванні у них необхідних компетентностей. Інтерактивні методи навчання займають важливе місце в освітньому процесі, особливо на уроках географії, де учні можуть підвищувати свою пізнавальну активність, розвивати аналітичне та критичне мислення. При вивченні географії доцільним є застосування таких методів, як метод проектів, групові дискусії й дебати, ігрові технології, технології, орієнтовані на співпрацю тощо [1].

Інтерактивні технології мають низку функцій, через які підвищується пізнавальна діяльність у здобувачів освіти. Основною функцією виступає навчально-освітня, оскільки форми навчання створюються, а потім використовують для того, щоб були як найкращі можливості для передачі вмінь, знання, навичків, розкриття таланту кожної дитини та ін.

Наступною йде виховна функція. Її потрібно забезпечувати шляхом послідовного введення учнів у певний вид діяльності, завдяки системи форм навчання. Завдяки цьому в роботі починають задіюватися інтелектуальна, емоційно-вольова та діяльно-практична сила. Тобто іншими словами можна сказати духовні та фізичні сили. Результатом таких дій є подолання певних труднощів самостійно. З часом у дітей формується звичка допомагати друзям, проявляти терпіння та наполегливість. Також формуються моральні та вольові якості в учнів [3].

Зміст організаційної функції полягає в тому, що вчитель повинен вміти організувати подачу матеріалу з поєднанням певних засобів та урахуванням вікових можливостей учнів. Завдяки адаптації дітей до особливостей певної форми з'являються можливості вироблення певних установок на працю в певних умовах.

Змістом психологічної функції є вироблення біоритму завдяки якому формується звичка до праці в один і той самий час. Комфортні для учнів умови формують в дітей психологічний стан спокою, коли дитина не відчуває дискомфорту.

Розвивальна функція виконується завдяки змістовній формі уроків із поєднанням активних методів. Краще вона реалізується, коли в процесі навчання використовують різноманітні форми [3].

Різні форми дають можливості для розумових, трудових та ігрових діяльностей. Через форми організації навчання забезпечуються колективна та індивідуальна діяльність учнів. Навчальний процес являє собою колективну пізнавальну діяльність. Учні разом дізнаються нову інформацію у теорії та більше на практиці, при цьому поважаючи та допомагаючи один одному. Одночасно навчальний процес є розвитком можливостей дитини. Через це завдяки формам є можливості подання знань шляхом індивідуалізації діяльності учнів.

Також не менш важливими є комплексна та координуюча функції. Їх можуть виконувати форми з відношенням однієї з одною [2].

Метою є підвищення ефективності освоєння певної інформації учнями, використовуючи будь-які форми навчання. Для підвищення ефективності можуть об'єднувати та використовувати певні складники інших форм. Як приклад, можна згадати екскурсію, коли під час неї проводиться невелика лекція, або ж організовується бесіда чи дебати в яких учасниками є школярі. Також коли вивчається новий матеріал, урок виконує головну роль у плані подання нової інформації, інші ж наприклад семінар, бригадні заняття дають додаткові матеріали.

Останньою є стимулююча функція інноваційних форм організації навчання. Ця функція проявляється тоді, коли може відповідати специфіці віку учнів та рівня їхнього психічного розвитку. Наприклад, лекція через постійний виклад матеріалу може відбити бажання в молодших учнів до вивчення.

Отже, інтерактивні педагогічні технології набувають все більшого визнання. Їхня сутність і структура демонструють взаємозв'язок теорії та практичної діяльності, що є ефективними засобами розвитку знанневої та практичної готовності.

Список використаних джерел: 1. Волкова Н. П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі : навч.-метод. посіб. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с. 2. Комар О. Теорія і практика застосування інноваційних інтерактивних технологій навчання в руслі концепції розвитку педагогічної освіти. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. 2018. Вип. 1. С. 130–139. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpudpu_2018_1_16 3. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. пос. К. : Вид-во А.С.К., 2003. 192 с. 4. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих : навч.-метод. посіб. Київ : ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.

УДК 37.02

Поручинська Ірина, Стельмашук Назар, Скороход Орест

rinaaporuchynska@gmail.com; nazar0505094241@gmail.com;

orestskorohod@gmail.com

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ЗМІСТ ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ШКІЛЬНИХ ГЕОГРАФІЧНИХ ЕКСКУРСІЙ

Відповідно до навчальної програми з географії для закладів загальної середньої освіти, рекомендується систематично проводити спостереження за природними явищами, вести фенологічний календар та залучати учнів до екологічної діяльності в межах їхньої місцевості. Окрім цього, програми окремих курсів із географії передбачають виконання практичних занять на основі краєзнавства й організацію навчальних екскурсій у рідному регіоні.

У шкільному курсі географії для певних тем рекомендується організовувати навчальні екскурсії. Залежно від місця розташування навчального закладу та його матеріально-технічних можливостей, такі екскурсії можуть проводитися як у межах уроків, так і в позаурочний час [1].

Екскурсійна робота з географії поділяється на дві основні категорії: екскурсії з фізичної, або природничої географії, та екскурсії з соціально-економічної географії. Вони мають схожу структуру, але відрізняються за об'єктами спостереження.

Екскурсії з фізичної географії здійснюються в природу. Екскурсійна робота може бути досить різноманітною. До неї відносяться геологічні, геоморфологічні, гідрологічні, ґрунтознавчі, метеорологічні, фенологічні, біогеографічні, екологічні екскурсії, екскурсії з вивчення природно-територіальних комплексів [2].

Найважливіше значення екскурсій в природу полягає в тому, що учні спостерігають явища й об'єкти в природному середовищі та розглядають їх не ізольовано, а в поєднанні з іншими об'єктами. Діти розглядають, вивчають будь-який об'єкт як частину єдиної системи, усвідомлюють себе як частину системи світу природи. При цьому в учнів розвивається спостережливість, збагачується особистий досвід.

Проведення такої екскурсії складається з п'яти етапів – підготовчого, польового, підсумкового, обробки результатів та використання результатів [3].

Екскурсії з соціально-економічної географії (виробничі, економіко-географічні екскурсії) проводяться за таким же алгоритмом, як і екскурсії в природу. Вони

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РЕГІОНІВ

Гукалова Ірина	До дискурсу про соціальну резильєнтність	3
Влах Мирослава	Концептуальні основи геополітичної конкуренції: систематизація понять та тенденції розвитку	6
Дронова Олена	Антропоцен, неоліберальна глобалізація, війна й віра у громаду	10
Поручинський Володимир, Куцевич Артур, Куцевич Микола	Сучасна урбанізація: основні тенденції та проблеми	13
Венгрин Дар'я	Урбаністичні дослідження в контексті концепції сталого розвитку	14

ГАЛУЗЕВІ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНІВ

Смирнов Ігор, Любіцева Ольга	Світові проблеми логістики: логістика в Африці	18
Довгань Наталія	Особливості системного політико-географічного аналізу територіально-політичних систем мезо- та макрорівня	22
Волков Денис, Ключко Людмила	Стан і роль будівельної галузі у соціально- економічному розвитку Харківської області та України загалом	25
Ткаченко Леонід, Ключко Людмила	Соціально-економічний розвиток сільських територій України в умовах війни: виклики, можливості, перспективи	28
Гавріков Артем	Виробництво олійних культур в Україні: сучасні тенденції та їх роль у забезпеченні продовольчої безпеки	33
Мандрик Ірина, Лесік Вікторія	Сучасна структура зовнішньої торгівлі США	35
Лажнік Володимир	Динаміка та сучасний стан зовнішньої торгівлі товарами України з Італією	37
Павловська Тетяна, Баранчук Фаїна	Небезпечні відходи в Україні: стан проблеми у світлі законодавчих змін та воєнних.....	42
Гаврікова Ірина, Кравченко Катерина	Особливості статево-вікової структури українців із тимчасовим захистом у країнах Європейського Союзу	45
Слащук Андрій, Качаровський Роман, Трофимчук Денис	Трансформація етнічного складу населення Луцької міської територіальної громади у період кінця XIX – початку XXI століття	49
Слащук Андрій, Качаровський Роман, Лесік Вікторія	Сучасний стан населення міста Камінь-Каширський	51

Нємець Олексій	Креативні хаби та простори України: суспільно-географічні особливості та проблеми	54
Гусєва Наталія	Україна в глобальній системі вимушених міграцій населення	59
Думнов Олександр	Регулювання ринку праці: досвід країн Європейського Союзу	64

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК І ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ

Палеха Юрій, Маслова Марія	Взаємозв'язок стратегічного та просторового планування в умовах євроінтеграції та відбудови України	68
Голуб Геннадій	Просторове планування територіальних громад у Волинській області: проблеми та перспективи	70
Кухтаров Дмитро, Гнатюк Олексій	Порівняльне дослідження субурбанізаційних процесів у Вишневому та Боярці як містах-супутниках Києва	72
Гнатюк Олексій, Кононенко Олена	Сприйняття центру міста Києва: аналіз меж, осередків та повсякденних практик.....	75
Кравченко Катерина	Визначення особливостей трансформації міських агломерацій України на основі лідарних знімків	78
Пацюк Вікторія, Казаков Володимир	Індустріальна культура як концептуальна основа регенерації індустріальної спадщини	83
Голуб Геннадій	Реформа децентралізації у Волинській області: динаміка, результати та перспективи	87
Маковецька Лариса, Баранчук Фаїна	Роль міжмуніципальної співпраці у зміцненні стійкості Луцької громади в умовах воєнних викликів	88
Пугач Сергій, Мозолук Олег, Куньчик Ганна	Можливості використання ГІС-технологій для аналізу ринку нерухомості	90
Мельнічук Михайло, Скочук Нестор	Організація та просторове планування природокористування Маневицької територіальної громади	92
Криволапов Валерій	До питання оцінки людського капіталу регіону з позиції суспільної географії	95
Маляренко Костянтин	Тенденції просторових змін в Україні в контексті децентралізації	98

ПРИРОДНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ ТА РЕСУРСИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Чернюк Ганна	Оцінка потенціалу природних ресурсів і природних умов в областях Поділля	101
Літвінчук Вадим	Географія рідкоземельних та критично важливих мінералів Європи та їх значення	104
Літвінчук Вадим	Географія критично важливих та рідкоземельних мінералів України, їх значення та перспективи	107
Гоц Тетяна, Тарасюк Ніна	Крига Арктики в умовах прояву глобального потепління	110

Тарасюк Ніна, Ганущак Мар'яна	Комплексна оцінка природних умов регіону для потреб адаптації до змін клімату	112
Jelinska Agata, Jezierska-Thöle Aleksandra, Obodovskyi Oleksandr	Potencjał hydroenergetyczny rzeki Raduni i jej wykorzystanie gospodarczo-turystyczne	115
Павловська Тетяна, Ганущак Мар'яна, Погосян Олександр	До проблеми ризиків підтоплення заплави нижньої течії р. Стохід (гідропост «Любешів»)	119
Стельмах Валентина, Теребейчик Ірина	Сезонна мінливість параметрів кривої витрат річки Вижівка (гідропост Стара Вижівка, 1990–2024 рр.)...	122
Мельнійчук Михайло, Дмитроца Надія	Водно-стоковий режим річки Вижівка	126
Черевко Юлія, Полянський Сергій, Качаровський Роман	Гідроекологічний стан басейну річки Полтви	128
Саченок Роман	Про систему водопостачання та водовідведення м. Києва	132
Гудзевич Анатолій	«Джерело Вишенське» як відображення соціально-економічних й природоохоронних процесів м. Вінниці	134
Лісовський Андрій, Придеткевич Станіслав, Матуз Ольга	Енергетичний потенціал Хмельницької області та напрями його ефективного використання	137
Войтків Петро, Іванов Євген, Тататута Єгор	Рационалізація землекористування та обґрунтування пріоритетних напрямів сталого розвитку Судовишлянської територіальної громади	140
Мамонтов Назарій, Карпюк Зоя	Геоєкологічний стан водойм Камінь-Каширського району	145
Боровко Дмитро, Нетробчук Ірина	Сучасний стан та шляхи оптимізації водойм Ковельського району	147

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТСЬКІ РЕСУРСИ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ

Москаленко Антон, Ключко Людмила	Стійкий розвиток туризму як об'єкт суспільно- географічного аналізу	150
Смирнов Ігор Любіцева Ольга	Точка на мапі: острів Біоко (колишній Фернандо По) у складі держави Екваторіальна Гвінея (історія, географія, екологія й туризм)	154
Rabant Hubert	Zagospodarowanie turystyczne szlaku wodnego Wisła–Odra	157
Essing-Jelonkiewicz Patrycja, Gonia Alicja	Turystyka zrównoważona miejscowości nadmorskich – studium przypadku miasta Łeba	160
Майстер Андрій, Куницький Михайло	Сучасний стан розвитку міжнародного онлайн-ринку туристичних послуг	164

Омельченко Наталя, Давидов Олексій	Візит-центри у національних природних парках України: стан і перспективи розвитку	168
Чижевська Лариса, Карпюк Зоя, Качаровський Роман, Чижевський Тадеуш	Природний рекреаційний потенціал Устилузької ТГ Володимирського району Волинської області	170
Потапова Алла, Семенюк Роман	Розвиток екотуризму як напрям регіонального розвитку Берестечківської територіальної громади ..	172
Єрко Ірина, Мельник Надія, Качаровський Роман, Яцуняк Віктор	Роль історико-культурних ресурсів у розвитку індустрії гостинності: регіональний аспект	175
Безсмертнюк Тарас	Заказники у структурі природно-антропогенних рекреаційно-туристських ресурсів Дубенського району Рівненської області	177
Мандрик Ірина, Дрищан Дарина	Сучасний стан розвитку туризму в країнах Північної Європи	182

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОНОМІЦІ

Потапова Алла	Актуальні виклики розвитку географічної науки й освіти у контексті реформування вищої школи	186
Потапова Алла, Кулик Катерина	Дослідження рівня пізнавального інтересу та шляхів його формування на уроках географії	188
Мандрик Ірина, Мичка Ірина	Методичні особливості розроблення компетентісно орієнтованих завдань із географії в 10 класі	190
Дубич Богдан, Потапова Алла	Використання штучного інтелекту під час навчального процесу	192
Мельнійчук Максим, Лажнік Володимир	Використання цифрових карт і геоінформаційних технологій у шкільному курсі географії	193
Маковецька Лариса, Назарук Назар	Освітня цінність краєзнавчого підходу у дослідженні транспортної системи регіону	195
Ткачук Надія	Медіаграмотність у природничій освітній галузі державного стандарту базової середньої освіти	197
Pohrebskyi Taras	Problems of organizing and conducting extra-course work in geography	199
Ткачук Надія, Кошляцький Дмитро	Формування безпекової медіаграмотності учнів у позакласній роботі з географії засобами сучасних медіапроектів	201
Ткачук Надія, Тарасюк Злата	Особливості методики гейміфікації освітнього процесу з географії	203
Мужичок Юрій, Сосницька Ярослава	Інтерактивні форми навчання як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів	205
Поручинська Ірина, Стельмашук Назар, Скороход Орест	Зміст та методика проведення шкільних географічних екскурсій	207
Новосад Оксана, Бандура Станіслав	Компетентнісний підхід як основа формування фінансової відповідальності учнів	209

Капітула Наталія, Качаровський Роман, Слащук Андрій	Поняття методів та форм навчання в сучасній педагогічній науці	211
--	--	-----

**СУЧАСНІ ГЕОІНФОРМАЦІЙНІ, КАРТОГРАФІЧНІ, ГЕОДЕЗИЧНІ
ТА ФОТОГРАММЕТРИЧНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ
РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ**

Безрук Віктор, Костріков Сергій	Урбогеосистема мегаполісу: модель для стійкого відновлення міського середовища	214
Грицевич Володимир	Атласне картографування адміністративно-територіального устрою регіону	216

Наукове видання

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів

Матеріали XI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(м. Луцьк, 6–7 листопада 2025 р.)
(українською, англійською, польською мовами)

Друкується в авторській редакції.

Відповідальність за зміст публікацій
та достовірність даних несуть автори

Верстка: В. Й. Лажнік
Коректура: С. О. Пугач
Обкладинка: Н. Бринчук

Підписано до друку 14.11.2025 р. Формат 60х84 ¹/₁₆.
Ум. друк. арк. 18,32. Зам. 488. Тираж 300.
Папір офсетний. Гарнітура Arial. Друк цифровий.

Видавець і виготовлювач ФОП Мажула Ю. М.
43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 47/35.
Тел. моб. 096 61 66 277, e-mail: y.mazhula@gmail.com
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 7662 від 07 вересня 2022 року

